

Izvorna jezična inačica ove stranice [pt](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutavno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici: [en](#) već su prevedeni.

Swipe to change

engleski

Obiteljsko uzdržavanje

Portugal

1 Što u praksi znače koncepti „uzdržavanje” i „obveza uzdržavanja”? Koje osobe moraju drugim osobama plaćati doplatu za uzdržavanje?

„Uzdržavanje” znači sve što je nužno za prehranu, smještaj i odijevanje osobe. Uzdržavanje uključuje i obrazovanje i osposobljavanje osobe ako je riječ o maloljetnom djetetu.

U skladu sa zakonom, sljedeće su osobe dužne plaćati uzdržavanje navedenim redoslijedom:

bračni drug ili bivši bračni drug

potomci

predci

braća i sestre

bliži srodnici dok je osoba kojoj je potrebno uzdržavanje maloljetna

očuh i maćeha maloljetnog pastorka koji su se o njemu brinuli u trenutku smrti bračnog druga.

Uz navedene slučajeve u kojima je obveza uzdržavanja utvrđena zakonom, obveze uzdržavanja mogu se i naslijediti (uzdržavanje kao nasljeđe određeno u oporuci) ili odrediti u ugovoru.

2 Do koje godine dijete može primati doplatu za uzdržavanje? Postoje li različita pravila za uzdržavanje maloljetnika i odraslih osoba?

Dijete se može uzdržavati dok ne postane punoljetno, a punoljetnost se stječe s 18 godina. U dobi od 16 do 18 godina dijete se može emancipirati brakom.

Postoje razlike između propisa materijalnog prava koji se primjenjuju na uzdržavanje djece i onih koji se primjenjuju na uzdržavanje odraslih: uzdržavanje odraslih obuhvaća samo troškove prehrane, smještaja i odjeće, dok uzdržavanje djeteta uz te troškove podrazumijeva i troškove osposobljavanja i obrazovanja.

Ako dijete, kada postane punoljetno ili se emancipira, odluči nastaviti osposobljavanje ili obrazovanje, može radi uzdržavanja pokrenuti postupak protiv roditelja. U tom su slučaju uzdržavanjem, uz troškove prehrane, smještaja i odjeće, obuhvaćeni i troškovi obrazovanja te osposobljavanja. Razdoblje tijekom kojeg se ti troškovi plaćaju utvrđuje se sporazumom ili odlukom. U toj se odluci utvrđuje odgovarajuće trajanje razumnog razdoblja osposobljavanja ili obrazovanja.

U prethodno opisanoj iznimnoj situaciji kad odraslo dijete nastavlja s obrazovanjem, uzdržavanje odrasle osobe uključuje i troškove obrazovanja i osposobljavanja. Konkretno, zakonom je predviđeno da ako se uzdržavanje zatraži za odraslo dijete, do njegove 25. godine, zadržava se iznos uzdržavanja utvrđen dok je dijete bilo maloljetno. U tom je slučaju roditelj taj koji mora dokazati da iznos uzdržavanja koji je utvrđen dok je dijete bilo maloljetno više nije potreban ili da je taj iznos prekomjeran jer je dijete postalo punoljetno.

Propisi građanskog postupka koja se primjenjuju na utvrđivanje i izvršenje uzdržavanja djece i odraslih isto se tako razlikuju u nekim slučajevima. Razlike između primjenjivih postupovnih pravila navedene su u odgovorima na pitanja *Para obter uma pensão de alimentos, devo recorrer a uma autoridade competente ou um tribunal? Quais são os elementos principais deste processo? i Se a pessoa em causa (devedor) não pagar voluntariamente, quais os meios disponíveis para a coagir a efectuar o pagamento?*

3 Moram li se prijaviti ovlaštenom nadležnom tijelu ili sudu kako bih dobio uzdržavanje? Koji su glavni elementi tog postupka?

Odgovor na ovo pitanje razlikuje se ovisno o situacijama opisanim u nastavku.

Utvrđivanje uzdržavanja djeteta i uzdržavanja između bračnih drugova u slučaju izvanrednog sporazuma

O iznosu se mogu dogovoriti obveznik uzdržavanja i primatelj uzdržavanja. U slučaju uzdržavanja djeteta ili uzdržavanja između bračnih drugova, stranke mogu zatražiti ovjeru sporazuma na sudu ili kod matičara (*Conservador do Registo Civil*), ovisno o tome primjenjuju li se okolnosti navedene u nastavku.

U slučaju brakorazvodne parnice ipak se može postići dogovor o uzdržavanju maloljetne djece. U tom slučaju, sporazum o uzdržavanju djeteta mora odobriti sud u okviru postupka radi uređivanja ostvarivanja roditeljske odgovornosti. U sljedećem su potpoglavlju istaknuti glavni elementi tih postupaka.

U slučaju sporazumnog razvoda, sporazum o uzdržavanju između bračnih drugova i/ili o uzdržavanju maloljetne djece mora ovjeriti matičar. Za taj postupak, koji se može pokrenuti u bilo kojem matičnom uredu, isključivo je nadležan matičar. Kad je riječ o sporazumima o uzdržavanju djeteta, prethodno mišljenje mora dati javni tužitelj na sudu u mjestu u kojem se nalazi matični ured na kojem je pokrenut postupak. Ako se sporazum odobri, donosi se odluka o razvodu braka. Ako se sporazum ne odobri, postupak sporazumnog razvoda braka upućuje se sudu na kojem će se rješavati postupak sporazumnog razvoda. U tom je slučaju sud odgovoran za ocjenu i odobrenje sporazuma o uzdržavanju djeteta ili uzdržavanju između bračnih drugova.

Isti se propisi primjenjuju u slučaju zakonske rastave, proglašenja ništavosti ili poništaja braka.

Čak i ako nije riječ o postupku razvoda ili rastave, ako postoji sporazum, roditelji moraju sporazum kojim se uređuje ostvarivanje roditeljske odgovornosti ili bilo kakve njegove izmjene dostaviti na odobravanje matičnom uredu na način sličan onom prethodno utvrđenom.

Utvrđivanje uzdržavanja kada ne postoji izvorni sporazum

Roditelji koji uzdržavaju maloljetnu djecu

U slučaju brakorazvodne parnice, da bi se moglo odrediti uzdržavanje djece, mora se zatražiti zaštitni sudski postupak radi uređivanja ostvarivanja roditeljske odgovornosti. Roditelji poslije mogu zatražiti odobrenje sporazuma o roditeljskoj odgovornosti. Ako takav sporazum ne postoji ili nije odobren, javni tužitelj zatražit će uređivanje ostvarivanja roditeljske odgovornosti. Postupak se provodi na sudu. Roditelje se poziva na sastanak na koji se mogu pozvati i maloljetnik i drugi srodnici. Ako se na sastanku ne može postići dogovor, sudac uspostavlja privremeni način za ostvarivanje roditeljske odgovornosti, a stranke se upućuje na mirenje ili specijaliziranu tehničku raspravu. Ako i dalje nije moguće postići dogovor, roditelje se obavješćuje o tome da moraju podnijeti podneske i dokaze. Slijede izjave, rasprava i presuda.

Isti se propisi primjenjuju u slučaju zakonske rastave, proglašenja ništavosti ili poništaja braka.

Uzdržavanje koje plaćaju roditelji ili druge osobe koje su obvezne plaćati uzdržavanje maloljetnog djeteta

Uzdržavanje maloljetnika može se utvrditi i u zaštitnom postupku radi uzdržavanja maloljetnog djeteta kada se, primjerice, mora pokrenuti postupak protiv osoba koje su obvezne plaćati uzdržavanje posebno za tu svrhu. Tim se postupkom može i izmijeniti prethodno utvrđeni način uzdržavanja. Postupak se odvija na sudu. Pokreće se zahtjevom kojem se prilažu sljedeći dokumenti: potvrde kojima se dokazuje srodstvo ili veza djeteta i tuženika, preslika presude kojom je prethodno utvrđeno uzdržavanje, ako je primjenjivo, popis svjedoka. Tuženiku se dostavlja sudski poziv. Zatim se saziva sastanak kako bi se pokušao postići dogovor između stranaka. Ako se ne postigne dogovor, slijede obrana, izjave, rasprava i presuda.

Uzdržavanje odrasle osobe ili emancipiranog djeteta

Postupak za utvrđivanje uzdržavanja odrasle osobe ili emancipiranog djeteta može se pokrenuti u bilo kojem matičnom uredu podnošenjem zahtjeva u kojem su navedene činjenice i pravna osnova. Zahtjev mora biti popraćen dokumentacijom s dokazima i u njemu moraju biti navedeni svi ostali dokazi. Tuženiku se dostavlja sudski poziv. Ako on nema prigovora, zahtjev se smatra osnovanim i matičar odlukom utvrđuje uzdržavanje. Ako tuženik ima prigovor, matičar pokušava pomiriti stranke. Ako mirenje nije moguće, matičar priprema predmet i upućuje ga nadležnom sudu na sudski postupak.

Ako već postoji sudski postupak u okviru kojeg je utvrđeno uzdržavanje, zahtjev za utvrđivanje uzdržavanja za dijete koje je u međuvremenu postalo punoljetno ili se emancipiralo spaja se s postojećim predmetom i rješava na tom sudu, a ne rješava ga matični ured.

Uzdržavanje između bračnih drugova i bivših bračnih drugova

Ako nema izvornog sporazuma, postupak za utvrđivanje uzdržavanja između bračnih drugova ili bivših bračnih drugova pokreće se na sudu. Postupak je u obliku deklaratornog postupka koji je identičan postupku opisanom u nastavku koji se primjenjuje na uzdržavanje odrasle osobe.

Uzdržavanje odrasle osobe

Osim u navedenim slučajevima, postupak za utvrđivanje uzdržavanja odrasle osobe pokreće se na sudu (npr. zahtjev za uzdržavanje koji roditelj podnosi djeci). Postupak je u obliku deklaratorne presude. Počinje početnim zahtjevom koji se podnosi sudu.

Stanka koja pokreće postupak mora navesti sud na kojem se pokreće postupak, utvrditi stranke, navesti njihova imena, adrese boravišta ili sjedišta ureda i, ako je moguće, njihova zanimanja i mjesta rada, utvrditi vrstu postupka, objasniti činjenice i zakonsku osnovu za pokretanje postupka, navesti svoj zahtjev i predmetni iznos. Na kraju zahtjeva navode se popis svjedoka i ostali traženi dokazi. Zahtjevu mora biti priložen dokaz o plaćenju sudskoj pristojbi i punomoć ako stranku zastupa odvjetnik. Kao druga mogućnost, može se priložiti dokument kojim se dokazuje da je odobrena pravna pomoć.

Ako je imenovan odvjetnik, početni zahtjev podnosi se elektronički popunjavanjem obrasca koji je dostupan na internetskim stranicama

<https://citius.tribunaisnet.mj.pt/> u skladu s postupcima i navedenim uputama. Ako stranku ne zastupa pravni zastupnik, ona može podnijeti zahtjev u sudskoj pisarnici na jedan od sljedećih načina: osobno, preporučenom poštom ili telefaksom.

Tuženiku se dostavlja sudski poziv. Ako se tijekom postupka ne postigne dogovor, slijede obvezne faze postupka – odgovor na tužbu, uklanjanje postupovnih nedostataka, istraga, rasprava i presuda.

4 Je li moguće podnijeti zahtjev u ime rođaka (ako jest, do kojeg koljena) ili djeteta?

Kada je riječ o uzdržavanju maloljetnog djeteta, zahtjev može podnijeti djetetov pravni zastupnik, javni tužitelj, osoba kojoj je povjereno skrbništvo ili ravnatelj obrazovne ili odgojne ustanove kojoj je povjeren maloljetnik. Javnog tužitelja svatko može obavijestiti o potrebi za utvrđivanjem uzdržavanja djeteta.

U slučaju uzdržavanja pravno nesposobnih odraslih osoba, postupak može pokrenuti njihov pravni zastupnik.

Osim u tim slučajevima pravne nesposobnosti, postupak povezan s uzdržavanjem odraslih osoba ili emancipirane djece mora pokrenuti sama odrasla osoba ili emancipirano dijete, pravni zastupnik kojeg su oni imenovali ili odvjetnik kojemu su dali punomoć za pokretanje postupka.

Međutim, zakonom je predviđena sljedeća posebnost u slučaju odrasle djece: roditelj koji preuzima glavnu odgovornost za plaćanje troškova odrasle ili emancipirane djece koja ne mogu brinuti sama o sebi može zatražiti da drugi roditelj pridonosi troškovima u pogledu hrane i obrazovanja te odrasle djece.

Taj doprinos može se u cjelokupnom ili djelomičnom iznosu platiti odrasloj ili emancipiranoj djeci ako to odluči sudac ili ako se roditelji tako dogovore.

5 Ako namjeravam pokrenuti sudski postupak, kako da znam koji je sud nadležan?

Uzdržavanje maloljetnog djeteta

Odjel za obitelj i maloljetnike okružnog suda (*Tribunal de Comarca, Juízo de Família e Menores*) nadležan je za pitanja zaštitnih postupaka za uređivanje ostvarivanja roditeljske odgovornosti i utvrđivanja uzdržavanja djece. Ako nema odjela za obitelj i maloljetnike, predmet u načelu rješava odjel za opću nadležnost ili područni ured okružnog suda (*Tribunal de Comarca, Juízo Local ili Juízo de Competência Genérica*).

Mjesno nadležni sud utvrđuje se na temelju sljedećih pravila. U načelu je nadležan sud/odjel u mjestu u kojem dijete ima boravište u trenutku pokretanja postupka.

Ako je djetetovo boravište nepoznato, nadležan je sud prema mjestu boravišta nositelja roditeljske odgovornosti.

Ako nositelji roditeljske odgovornosti imaju boravište u različitim mjestima, nadležan je sud prema mjestu boravišta osobe kojoj je dodijeljena skrb nad djetetom ili, u slučaju zajedničke roditeljske skrbi, osobe s kojom dijete živi.

Ako se bilo koji od postupaka odnosi na dvoje ili više djece istih roditelja kojima je boravište u različitim okruzima, nadležan je sud na čijem je području prijavljeno boravište najviše djece. Ako je sve ostalo jednako, nadležan je sud na kojem je pokrenut prvostupanjski postupak radi uzdržavanja.

Ako u trenutku pokretanja postupka dijete ne živi u Portugalu, nadležan je sud prema mjestu boravišta podnositelja zahtjeva ili tuženika; ako i oni žive u inozemstvu i portugalski sud ima međunarodnu nadležnost, predmet rješava Odjel za obitelj i maloljetnike Okružnog suda u Lisabonu (*Tribunal da Comarca de Lisboa, Juízo de Família e Menores*) jer je u mjesnoj nadležnosti tog suda grad Lisabon.

Uzdržavanje odrasle djece

Za postupke radi uzdržavanja odrasle djece nadležan je bilo koji matični ured. To nije primjenjivo ako već postoji sudski predmet u kojem je utvrđeno uzdržavanje djece. U tom slučaju zahtjev za utvrđivanje uzdržavanja za dijete koje je u međuvremenu postalo punoljetno ili se emancipiralo spaja se s postojećim predmetom i rješava na tom sudu.

Uzdržavanje bračnih drugova ili bivših bračnih drugova

Postupak za utvrđivanje uzdržavanja između bračnih drugova i bivših bračnih drugova pokreće se na odjelu za obitelj i maloljetnike okružnog suda nadležnog prema tuženikovu mjestu boravišta. Ako nema odjela za obitelj i maloljetnike, predmet u načelu rješava odjel za opću nadležnost ili područni ured okružnog suda.

Uzdržavanje odrasle osobe

Osim u prethodno navedenim slučajevima, postupak za utvrđivanje uzdržavanja odrasle osobe pokreće se pred okružnim sudom: pri građanskom odjelu središnjeg ureda (ako je vrijednost postupka veća od 50 000,00 EUR); pri područnom uredu ili odjelu za opću nadležnost, ako postoji (ako je vrijednost postupka manja od 50 000,00 EUR). Kad je riječ o mjesnoj nadležnosti, nadležni su sud i odjel prema tuženikovu mjestu boravišta.

Izvršenje uzdržavanja

Sudovi navedeni u nastavku nadležni su za pokretanje posebnih postupaka za izvršenje uzdržavanja u slučaju kašnjenja u plaćanju.

Ako postupak za utvrđivanje uzdržavanja rješava odjel za obitelj i maloljetnike okružnog suda, pred tim se sudom pokreće posebni postupak za izvršenje uzdržavanja kao dio tog istog predmeta s kojim se mora spojiti zahtjev za izvršenje uzdržavanja.

Ako je postupak za utvrđivanje uzdržavanja rješavao građanski odjel središnjeg ureda okružnog suda (*Tribunal de Comarca, Juízo Central Cível*), za posebni postupak za izvršenje uzdržavanja nadležan je odjel za izvršenje (*Secção de Execução*), koji bi bio nadležan da postupak nije u nadležnosti tog odjela središnjeg ureda zbog novčane vrijednosti.

Ako nema odjela za izvršenje, za posebni postupak za izvršenje uzdržavanja nadležan je građanski odjel središnjeg ureda pred kojim se vodio deklaratorni postupak i u tom se slučaju izvršenje provodi kao dio tog postupka.

Ako se postupak u kojem je utvrđeno uzdržavanje vodio pred okružnim sudom, pri građanskom područnom odjelu ili odjelu za opću nadležnost, u okviru tog postupka provodi se postupak izvršenja ako ne postoji odjel za izvršenje u središnjem uredu. Ako postoji odjel za izvršenje (čija mjesna nadležnost obuhvaća područje odjela opće nadležnosti ili građanskog područnog odjela pri kojem se vodio postupak), on će biti nadležan za posebne postupke za izvršenje uzdržavanja.

Kad je riječ o izvršenju sudskih presuda, čak i ako izvršenje ne provodi sud koji je donio izvršivu presudu, zahtjev za izvršenje podnosi se u deklaratornom postupku u kojem je donesena presuda. U tom slučaju, ako je nadležan odjel za izvršenje, sud koji je donio presudu treba žurno dostaviti odjelu za izvršenje njezinu presliku, zahtjev na temelju kojeg se pokreće izvršenje i popratne dokumente.

Isto se pravilo primjenjuje u slučajevima kada nema odjela za izvršenje te kada je za postupak izvršenja nadležan građanski područni odjel ili odjel za opću nadležnost.

Ako se postupak u kojem je utvrđeno uzdržavanje nije rješavao na sudu nego u matičnom uredu, mjesna nadležnost za posebni postupak za izvršenje uzdržavanja određuje se na temelju sljedećih načela:

postupak izvršenja mora se pokrenuti pred sudom prema mjestu boravišta obveznika uzdržavanja; ipak, ako uzdržavana osoba živi na širem gradskom području Lisabona ili Porta te i obveznik uzdržavanja živi na istom širem gradskom području, uzdržavana osoba može izabrati sud u mjestu u kojem će se izvršavati obveza

ako bi se postupak izvršenja trebao pokrenuti u mjestu u kojem se nalazi boravište obveznika uzdržavanja, a on nema boravište u Portugalu nego ondje ima imovinu, nadležan je sud u mjestu u kojem se nalazi ta imovina.

Kad je riječ o stvarnoj nadležnosti za izvršenje uzdržavanja na temelju odluke matičara, primjenjuju se sljedeća pravila:

odjel za obitelj i maloljetnike okružnog suda nadležan je pripremiti i voditi postupak izvršenja uzdržavanja između bračnih drugova i bivših bračnih drugova, za maloljetnu djecu te za punoljetnu i emancipiranu djecu. Budući da u se ovom slučaju odgovarajući deklaratorni postupak nije vodio pri odjelu za obitelj i maloljetnike nego u matičnom uredu, sudovi mogu odlučiti da je nadležan odjel za izvršenje okružnog suda.

Ako ne postoji odjel za izvršenje, za posebne postupke za izvršenje uzdržavanja nadležan je građanski područni odjel ili odjel za opću nadležnost.

Napomena:

nacionalni sudovi različito tumače navedena pravila o nadležnosti.

6 Moram li kao podnositelj zahtjeva pokrenuti sudski postupak putem posrednika (npr. odvjetnika, središnjeg ili lokalnog nadležnog tijela, itd.)? Ako ne moram, koji se postupci primjenjuju?

Općenito nije nužno imenovati odvjetnika za postupak radi uzdržavanja djeteta, osim u žalbenoj fazi. Odrasla osoba ili emancipirani podnositelj zahtjeva (npr. djetetov skrbnik) mogu se zastupati sami ako se postupak pokreće pred prvostupanjskim sudom. Međutim, djetetu je potrebno osigurati odvjetnika ako su interesi djeteta i njegovih roditelja, pravnih zastupnika ili osobe koja je *de facto* skrbnik u sukobu te ako dijete koje je dovoljno zrelo to zatraži od suda.

Na druge postupke povezane s uzdržavanjem primjenjuju se opća načela utvrđena u nastavku.

Odvjetnik je obavezan u sljedećim slučajevima: u predmetima u nadležnosti sudova kad postoji ograničenje, kad je dopuštena redovna žalba; u predmetima u kojima je žalba uvijek dopuštena, neovisno o vrijednosti; u žalbenim postupcima i postupcima pred višim sudovima.

Trenutačno je, 2019., redovna žalba dopuštena samo kad vrijednost predmeta premašuje ograničenje određeno za sud pred kojim je pokrenut žalbeni postupak i kad je osporena odluka nepovoljna za podnositelja žalbe za iznos koji isto tako premašuje polovinu ograničenja tog suda. U slučaju sumnje u vrijednost gubitka uzima se u obzir samo vrijednost postupka. To pravno načelo ima brojne iznimke propisane u istim zakonskim odredbama i u drugim posebnim zakonskim odredbama. U trenutku revidiranja ovog informativnog članka, 2019., ograničenje sudova u građanskim stvarima iznosi kako slijedi: žalbeni sud (*Tribunal da Relação*) – 30 000,00 EUR; prvostupanjski sud (*Tribunal de Primeira Instância*) – 5000,00 EUR.

Iako je nužno imenovati odvjetnika, zahtjeve u kojima se ne postavljaju pravna pitanja mogu podnositi odvjetnički vježbenici, pravnici i same stranke.

7 Moram li platiti pristojbe za pokretanje sudskog postupka? Ako moram, koliko će one približno iznositi? Ako nemam dovoljna financijska sredstva, mogu li dobiti pravnu pomoć za pokrivanje troškova postupka?

Odgovor na to pitanje razlikuje se ovisno o tome vodi li se postupak za utvrđivanje uzdržavanja pred sudom ili u matičnom uredu i ovisno o tome jesu li stranke dobile pravnu pomoć ili ne. U postupku pred sudom plaćaju se sudski troškovi. U matičnom uredu plaćaju se pristojbe.

Troškovi u predmetima u nadležnosti sudova

Izuzeća

Maloljetnici su oslobođeni plaćanja troškova kada ih u sudskim postupcima zastupa javni tužitelj ili odvjetnik kojeg je odredio sud i oslobođeni su od pristojbi u predmetima koji se rješavaju u matičnom uredu.

Maloljetnici ili njihovi pravni zastupnici oslobođeni su i plaćanja troškova u žalbenim postupcima protiv odluka koje se odnose na primjenu, izmjenu ili prekid uzdržavanja koje su donesene u postupcima iz sudske nadležnosti za maloljetnike. Postupci iz sudske nadležnosti za maloljetnike u okviru kojih se može utvrditi uzdržavanje obično su postupci radi uzdržavanja maloljetnog djeteta i postupci za utvrđivanje roditeljske odgovornosti. To su posebni, izvanparnični postupci.

Stranke u postupcima iz sudske nadležnosti za maloljetnike oslobođene su plaćanja sudske pristojbe unaprijed, pa i u postupcima u kojima se utvrđuje uzdržavanje. U tim slučajevima stranka ne plaća sudsku pristojbu unaprijed nego je mora platiti u roku od deset dana od donošenja presude u glavnom postupku. To se primjenjuje i ako nije donesena pravomoćna presuda.

Osim u prethodno navedenim slučajevima, troškovi se u načelu plaćaju. Ne plaćaju se samo ako stranka prima pravnu pomoć i/ili ako se na predmetni postupak primjenjuje poglavlje V. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. na koju će se upućivati u nastavku.

Troškovi

Osim u navedenim iznimnim slučajevima, prije pokretanja postupka za utvrđivanje uzdržavanja potrebno je platiti sudsku pristojbu. Početna je sudska pristojba predujam ukupnih troškova postupka.

Troškovi obuhvaćaju sudsku pristojbu, naknade i troškove stranaka.

Sudske pristojbe

Za utvrđivanje iznosa sudskih pristojbi iznimno je važno znati vrijednost postupka jer se sudska pristojba izračunava na temelju tog iznosa u skladu s jednom od tablica priloženih Uredbi o troškovima postupka.

U svrhe primjene navedenih tablica:

vrijednost postupka za utvrđivanje konačnog iznosa uzdržavanja jednaka je iznosu pet anuiteta traženih u zahtjevu, odnosno vrijednost postupka odgovara zbroju traženih mjesečnih obroka pomnoženom sa šezdeset

vrijednost zaštitnog postupka za utvrđivanje privremenog uzdržavanja odgovara traženom mjesečnom obroku pomnoženom s dvanaest

vrijednost postupka za razvod braka i postupka za uređivanje ostvarivanja roditeljske odgovornosti, koji se odnose na druge neopipljive interese osim uzdržavanja, jednak je najmanje iznosu ograničenja prizivnog suda plus jedan cent (2019.: 30 000,01 EUR).

Tablica I-A Uredbe o troškovima postupka primjenjuje se u sljedećim slučajevima: predmeti povezani s utvrđivanjem konačnog iznosa uzdržavanja odraslih osoba ili odrasle ili emancipirane djece koji se vode u redovnom postupku; posebni postupci (razvod ili postupak iz sudske nadležnosti za maloljetnike) u kojima se utvrđuje uzdržavanje, ako je primjenjivo, bračnih drugova, maloljetne djece ili odrasle ili emancipirane djece. Iznos sudske pristojbe izražava se u obračunskim jedinicama.

U trenutku pisanja ovog informativnog članka, 2019., vrijednost jedne obračunske jedinice iznosila je 102,00 EUR. Ta se vrijednost obično ažurira svake godine i stoga je treba provjeriti u ažuriranom nacionalnom zakonodavstvu. Vrijednost sudske pristojbe, u skladu s *Tablicom I-A* Uredbe o troškovima postupka, iznosila je 2019. kako slijedi, ovisno o vrijednosti postupka:

do 2000,00 EUR – 1 obračunska jedinica

od 2000,01 EUR do 8000,00 EUR – 2 obračunske jedinice

od 8000,01 EUR do 16 000,00 EUR – 3 obračunske jedinice

od 16 000,00 EUR do 24 000,01 EUR – 4 obračunske jedinice

od 24 000,01 EUR do 30 000,00 EUR – 5 obračunskih jedinica

od 30 000,01 EUR do 40 000,00 EUR – 6 obračunskih jedinica

od 40 000,01 EUR do 60 000,00 EUR – 7 obračunskih jedinica

od 60 000,01 EUR do 80 000,00 EUR – 8 obračunskih jedinica

od 80 000,01 EUR do 100 000,00 EUR – 9 obračunskih jedinica

od 100 000,01 EUR do 150 000,00 EUR – 10 obračunskih jedinica

od 150 000,01 EUR do 200 000,00 EUR – 12 obračunskih jedinica

od 200 000,01 EUR do 250 000,00 EUR – 14 obračunskih jedinica

od 250 000,01 EUR do 275 000,00 EUR – 16 obračunskih jedinica.

Za iznose veće od 275 000,00 EUR vrijednost sudske pristojbe povisuje se za 3 obračunske jedinice na svakih 25 000,00 EUR ili dio tog iznosa.

U slučajevima zaštitnih postupaka kojima se utvrđuje privremeno uzdržavanje, rasprava prije izvršenja u svrhu naplate neplaćenog uzdržavanja maloljetnicima i u slučaju posebnog postupka za izvršenje uzdržavanja, primjenjuje se *Tablica II-A*, priložena Uredbi o troškovima postupka. Sljedeće se vrijednosti mogu uzeti kao primjer (2019.).

Sudska pristojba u zaštitnim postupcima za utvrđivanje privremenog uzdržavanja, ovisno o vrijednosti, iznosi kako slijedi:

do 300 000,00 EUR – 3 obračunske jedinice

u vrijednosti od 300 000,01 EUR ili više – 8 obračunskih jedinica

ako su zaštitne mjere vrlo složene – od 9 do 20 obračunskih jedinica.

Vrijednost sudske pristojbe koja se plaća u raspravi prije izvršenja u svrhu naplate uzdržavanja djeteta iznosi od 0,5 do 5 obračunskih jedinica.

Za pokretanje posebnog postupka povezanog s uzdržavanjem plaća se sljedeća sudska pristojba:

(ako mjere izvršenja provodi sudski izvršitelj)

do 30 000,00 EUR – 2 obračunske jedinice

u vrijednosti od 30 000,01 EUR ili više – 4 obračunske jedinice.

(ako postupak izvršenja provodi odvjetnik zadužen za izvršenje)

do 30 000,00 EUR – 0,25 obračunskih jedinica

u vrijednosti od 30 000,01 EUR ili više – 0,5 obračunskih jedinica.

U prethodno navedenim slučajevima u kojima je sudska pristojba promjenjiva, stranka u početku plaća najniži iznos i tek na kraju plaća preostali iznos, ako je primjenjivo.

U deklaratornom postupku u kojem je utvrđeno uzdržavanje, sud u pravomoćnoj presudi mora odlučiti o troškovima. Ako je postupak djelomično uspješan, troškove snose obje stranke razmjerno svojim gubicima. Ako jedna od stranaka izgubi, mora snositi sve troškove. U slučaju sporazuma između stranaka koji je odobrio sud, troškove u pravilu snose obje stranke u jednakom omjeru.

U slučaju posebnog postupka za izvršenje uzdržavanja, troškovi se oduzimaju od prihoda od oduzete imovine.

Naknade

Na naknade se primjenjuju pravila navedena u nastavku.

Kada je riječ o troškovima i naknadama proiziđima iz istraga (plaćanje stručnjacima, izvješćivanje itd.), pravilo je da svaka stranka plaća troškove i naknade koje je prouzročila.

Ako se pokaže da je istraga očito nepotrebna ili da se njome produljuje postupak, stranka koja ju je zatražila snosi troškove bez obzira na rok ili odluku o troškovima.

Kad sve stranke imaju interes u istragama ili troškovima, kad obje steknu jednaku prednost ili kad nije moguće odrediti tko je zainteresirana strana, stranke dijele troškove.

Troškovi stranaka

U odnosu na troškove stranaka, pravilo je sljedeće: troškove uspješne stranke snosi stranka koja nije bila uspješna u skladu s kliznom ljestvicom razmjerno gubicima.

Troškovi stranaka obuhvaćaju sudske pristojbe plaćene unaprijed, troškove koje je stranka zaista imala, pristojbe koje se plaćaju izvršitelju i njegove troškove te pristojbe koje se plaćaju pravnom zastupniku i njegove troškove.

Obračun troškova

Osim u prethodno navedenim slučajevima u kojima su stranke oslobođene plaćanja sudske pristojbi unaprijed, sudski službenik u načelu priprema obračun troškova tek kad je donesena pravomoćna presuda protiv koje nije moguće podnijeti žalbu i u skladu s presudom. Stranke se obavješćuje o obračunu.

Ako nema žalbi ili zahtjeva povezanih s obračunom ili su oni riješeni, stranka koja nije bila uspješna u postupku mora platiti iznos dugovanja i/ili nadoknaditi uspješnoj stranci iznos plaćen unaprijed.

Troškove stranaka plaća izravno stranka koja nije bila uspješna u postupku. Ako stranka koja nije bila uspješna u postupku prima pravnu pomoć, predmetni iznos uzdržavanoj osobi plaća država (u trenutku revidiranja ovog informativnog članka, 2019., plaćanje vrši Institut za financijsko upravljanje i pravosudnu infrastrukturu (*Instituto de Gestão Financeira e Equipamentos da Justiça IP*)).

Pravna pomoć u predmetima u okviru nadležnosti sudova

Ako podnositelj zahtjeva nema sredstva za plaćanje postupka, on može dobiti pravnu pomoć. U skladu s nacionalnim zakonodavstvom, pravna pomoć može se odobriti samo fizičkim osobama ili neprofitnim pravnim osobama.

Fizičke osobe mogu dobiti različite oblike pravne pomoći: pravni savjet; oslobođenje od sudskih pristojbi i naknada; obročno plaćanje sudskih pristojbi i naknada; imenovanje pravnog zastupnika i plaćanje njegovih naknada; imenovanje pravnog zastupnika i obročno plaćanje njegovih naknada; imenovanje izvršitelja.

Portugalski sustav pravne pomoći i svi uvjeti koji su u njemu propisani primjenjuju se na sve sudove i na svaki oblik postupka.

Molbe za pravnu pomoć podnose se putem obrasca. Dostavljaju se osobno ili poštom bilo kojoj službi za rad sa strankama Instituta za socijalnu sigurnost IP (*Instituto da Segurança Social IP*). Od tog se tijela mogu zatražiti obrasci i upute za njihovo popunjavanje. Opći je rok za odgovor 30 dana.

Pri pokretanju postupka podnositelj mora početnom zahtjevu priložiti dokumentaciju s dokazima o plaćenju sudskoj pristojbi ili o odobrenju pravnoj pomoći u obliku oslobođenja od plaćanja navedene pristojbe unaprijed. Kad je pravna pomoć odobrena u obliku obročnog plaćanja sudskih pristojbi, dokazi o tome moraju se priložiti zajedno s dokazom o plaćanju iznosa dugovanja.

Pristojbe u predmetima koji su u nadležnosti matičnog ureda

Maloljetnici su oslobođeni plaćanja pristojbi kada ih u sudskim postupcima zastupa javni tužitelj ili odvjetnik kojeg je odredio sud i u predmetima koji se rješavaju u matičnom uredu.

Pristojbe koje se plaćaju u predmetima koji su u nadležnosti matičnih ureda utvrđene su u Uredbi o pristojbama matičnih ureda i javnih bilježnika.

Na primjer, pristojbe (navedene na internetskim stranicama: <http://www.irm.mj.pt/sections/irm/legislacao/docs-legislacao/regulamento-emolumentar/>) koje su se naplaćivale u predmetima koji su u nadležnosti matičnih ureda 2019. bile su sljedeće:

postupci za sporazumni razvod braka ili rastavu (bez dogovora o imovini), uključujući odluke kojima se odobravaju sporazumi o uzdržavanju između bračnih drugova ili o uzdržavanju maloljetne djece – 280 EUR

postupak za utvrđivanje uzdržavanja za odrasle ili za emancipiranu djecu – 120 EUR

postupak za izmjenu sporazuma o uzdržavanju – 100 EUR.

Ti su se iznosi primjenjivali 2019. u trenutku revidiranja ovog informativnog članka i podložni su promjenama. Stoga cijenu svakog postupka treba provjeriti u nacionalnom zakonodavstvu.

Pravna pomoć u predmetima koji su u nadležnosti matičnog ureda

Pravna pomoć primjenjuje se na predmete koje rješava matični ured samo u dvije situacije: pri imenovanju pravnog zastupnika i plaćanju njegovih naknada; pri imenovanju pravnog zastupnika i obročnom plaćanju njegovih naknada.

Uz to, u matičnim su uredima određeni akti i radnje besplatni za pojedinačne podnositelje zahtjeva koji mogu dokazati da ne raspolažu dostatnim financijskim sredstvima.

To se može dokazati na sljedeći način: dokumentom koji je izdalo nadležno upravno tijelo; izjavom koju je izdala javna ustanova za socijalnu pomoć u mjestu boravišta pojedinca.

U tim su slučajevima sljedeći akti i radnje besplatni: dokumenti koje izdaje matični ured i potvrda o državljanstvu; postupci i izjave koji se na njih odnose; potrebni dokumenti i postupci koji se odnose na njihovo izdavanje; potvrde potrebne za bilo koju svrhu.

Isto se pravilo primjenjuje na predmete koji su u nadležnosti matičnog ureda u kojem je utvrđeno uzdržavanje.

8 Kakvo će uzdržavanje sud vjerojatno odobriti? Kako se izračunava iznos održavanja? Je li moguće revidirati sudsku odluku ako se troškovi života ili obiteljske okolnosti promijene? Ako jest, kako (npr. putem automatskog sustava indeksacije)?

U pravilu se uzdržavanje utvrđuje u obliku mjesečnih novčanih iznosa, osim ako postoji sporazum ili zakonska odredba kojom je propisano drukčije ili ako postoje razlozi na temelju kojih se mogu opravdati iznimne mjere. Na primjer, ako osoba koja je dužna plaćati uzdržavanje dokaže da ga ne može izvršavati kao rentu nego samo pružanjem svojeg stambenog prostora i društva, iznimno se može donijeti takva odluka.

Izračun uzdržavanja

Uzdržavanje će biti razmjerno financijskom stanju obveznika uzdržavanja i potrebama uzdržavane osobe. Pri utvrđivanju uzdržavanja razmotrit će se i mogućnost te osobe da uzdržava samu sebe.

Potrebe uzdržavane osobe ovise o tome je li ona dijete, odraslo dijete koje nastavlja osposobljavanje ili obrazovanje ili jednostavno odrasla osoba. To je već spomenuto u odgovoru na pitanje *Qual o significado dos conceitos de "alimentos" e "obrigação de prestação de alimentos" na prática? Quais as pessoas que devem pagar uma pensão de alimentos a outra pessoa?*

Kad je riječ o financijskom stanju obveznika uzdržavanja koje treba razmotriti, važno je napomenuti posebne kriterije koji će se uzeti u obzir ovisno o tome utvrđuje li se uzdržavanje za djecu ili bivše bračne drugove.

Uzdržavanje djece

Dužnost uzdržavanja djece temeljna je dužnost njihovih roditelja. Ona se temelji izravno na članku 36. stavku 5. Ustava Portugalske Republike.

Uzdržavanje koje se isplaćuje djeci mora biti razmjerno financijskom stanju obveznika uzdržavanja.

U skladu s načelom sudske prakse portugalskog Vrhovnog suda (*Supremo Tribunal de Justiça*), da bi mogao izračunati iznos uzdržavanja koji se plaća djetetu, sud mora uzeti u obzir ne samo trenutačni dohodak obveznika uzdržavanja nego i, na sveobuhvatan i općenit način, njegov društveni položaj, sposobnost za rad, dužnost da se aktivno nastoji baviti zanimanjem koje će mu omogućiti barem da ispunjuje takvu dužnost i svu imovinu koju posjeduje.

Uzdržavanje bivših bračnih drugova

Kad utvrđuje iznos uzdržavanja koji se isplaćuje bivšim bračnim drugovima, sud mora uzeti u obzir trajanje braka, doprinos obiteljskim financijama, dob i zdravstveno stanje bračnih drugova, njihove stručne kvalifikacije i mogućnosti zapošljavanja, vrijeme koje mogu posvetiti odgoju zajedničke djece, njihovu zaradu i dohodak, činjenicu jesu li ponovno ušli u brak ili žive li s nekim i, općenito, sve okolnosti koje utječu na potrebe bračnog druga koji prima uzdržavanje i mogućnosti obveznika uzdržavanja.

U skladu s većinom nacionalne sudske prakse, bračni drug koji je uzdržavana osoba nema pravo tražiti održavanje standarda života koji je imao tijekom braka.

Kada dospijeva uzdržavanje

Uzdržavanje utvrđeno sudskom odlukom dospijeva na dan kad je pokrenut postupak. Uzdržavanje utvrđeno sporazumom između stranaka i odobreno sudskom odlukom ili odlukom matičara smatra se dospjelim na dan kad obveznik uzdržavanja kasni s plaćanjem. Obveznik uzdržavanja kasni s plaćanjem na dan dospijea ili na dan kad se od njega zatraži uplata. Ne dovodeći u pitanje te slučajeve, u portugalskom zakonodavstvu nije predviđeno retroaktivno utvrđivanje uzdržavanja.

Izmjene utvrđenog uzdržavanja

Ako su se okolnosti promijenile nakon što je uzdržavanje već utvrđeno, ono se može izmijeniti ili ukinuti.

Ako nije u tijeku posebni postupak za izvršenje uzdržavanja, zahtjev za izmjenu ili ukidanje uzdržavanja podnosi se zajedno s kondemnatornom tužbom. Ako je u tijeku posebni postupak za izvršenje uzdržavanja, zahtjev za izmjenu ili ukidanje uzdržavanja spaja se s postupkom izvršenja.

Obveznik uzdržavanja može zatražiti smanjenje iznosa uzdržavanja ili njegovo ukidanje ako se, na primjer, njegovo financijsko stanje pogoršalo, ako se financijsko stanje uzdržavane osobe poboljšalo, ako je uzdržavana osoba postala punoljetna ili ako uzdržavana osoba može sama pridonositi svojem uzdržavanju.

Uzdržavana osoba može zatražiti povećanje iznosa uzdržavanja ako se, na primjer, njezino financijsko stanje pogoršalo, ako su se promijenile obiteljske okolnosti, ako su se povećale njezine potrebe ili troškovi života te obveznik uzdržavanja može i trebao bi podmiriti to povećanje (jer mu se, na primjer, povećala plaća).

Automatsko ažuriranje

Radi podmirivanja sve viših troškova života, u odluci kojom je utvrđeno uzdržavanje može se predvidjeti redovito ažuriranje dogovorenog iznosa (obično na godišnjoj osnovi).

Ažuriranje se može temeljiti na inflacijskoj stopi koju svake godine objavljuje Nacionalni institut za statistiku (*Instituto Nacional de Estadística*) ili na povišenju određene stope koju odredi sud. Međutim, može se sastojati i od fiksnoga godišnjeg povećanja određenog iznosa propisanog odlukom.

Sudac je odgovoran utvrditi automatsko ažuriranje i izabrati odgovarajući način za njegovo ostvarivanje prema vlastitom nahođenju. Automatsko ažuriranje može se utvrditi i odobrenim sporazumom među strankama.

Privremeno uzdržavanje

Osim konačnog iznosa uzdržavanja, može se odrediti i privremeni iznos.

Ako konačan iznos uzdržavanja još nije utvrđen, sud može, na zahtjev uzdržavane osobe ili po službenoj dužnosti, ako je uzdržavana osoba maloljetnik, odobriti privremeno uzdržavanje koje sud utvrđuje prema vlastitom nahođenju. Nikada se ne vrši povrat privremenog uzdržavanja. Ono se isplaćuje dok je u tijeku postupak za utvrđivanje konačnog iznosa uzdržavanja. Konačni iznos uzdržavanja dopijeva čim se utvrdi.

Ako je brakorazvodna parnica još u tijeku, sudac može odrediti privremeno uzdržavanje za jednoga bračnog druga ili djecu dok je postupak u tijeku. Dok je u tijeku postupak za uređivanje roditeljske odgovornosti, sudac može odrediti i privremeno uzdržavanje za maloljetnu djecu. U navedenim slučajevima privremeno uzdržavanje može se utvrditi tijekom rasprave u okviru samog postupka.

U protivnom se privremeni iznos uzdržavanja može utvrditi tijekom zaštitnog postupka koji će se spojiti s glavnim postupkom u kojem se utvrđuje konačni iznos uzdržavanja.

9 Kako i kome će se uzdržavanje isplaćivati?

Uzdržavanje se plaća pod uvjetima navedenima u sudskoj odluci ili sporazumu između stranaka koji je odobrio sud te osobi navedenoj u toj odluci odnosno tom sporazumu.

Ako je korisnik odrasla osoba koja nije pravno nesposobna ili je emancipirano dijete, uzdržavanje će se u pravilu plaćati izravno njemu ili njoj.

Ako je korisnik pravno nesposobna odrasla osoba, uzdržavanje se plaća stranci koja ima zakonsku obvezu ostvarivati financijska prava u njihovo ime (skrbnik, vjerovnik ili sudski izvršitelj); uzdržavanje može primati i ustanova.

Ako je korisnik maloljetnik, uzdržavanje se isplaćuje osobi koja ima skrbništvo, a to može biti jedan od roditelja, drugi srodnik, treća strana (udomiteljska obitelj) ili ravnatelj ustanove kojoj je maloljetnik povjeren.

Zakonom nisu propisani fiksni načini plaćanja i stranke se mogu dogovoriti o načinu izvršavanja plaćanja. Ako nema dogovora, sudovi odlučuju koji je najpraktičniji i najjeftiniji način za osobu koja plaća ili osobu koja prima uzdržavanje.

U načelu se mjesečni obrok uzdržavanja plaća u gotovini i mora se dostaviti uzdržavanoj osobi na početku mjeseca na koji se odnosi.

Vrijeme i mjesto plaćanja utvrđuju se u sporazumu ili odluci o uzdržavanju. Ako nisu utvrđeni, primjenjuju se dodatne odredbe Građanskog zakonika povezane s tim područjem. U tim je odredbama u načelu navedeno da ako to nije utvrđeno:

uzdržavanje u gotovini plaća se u mjestu boravišta uzdržavane osobe u trenutku dospelja plaćanja

budući da plaćanja odgovaraju mjesecima prema gregorijanskom kalendaru, uzdržavana osoba može tražiti plaćanje u bilo kojem trenutku počevši od prvog dana predmetnog mjeseca.

Najčešći su načini plaćanja bankovni prijenos, uplata na bankovni račun, slanje poštanskog naloga ili čeka ili osobna dostava gotovine.

10 Ako dotična osoba (dužnik) ne plati dobrovoljno, koje je akcije moguće poduzeti kako bi ju se prisililo da plati?

Ako obveznik uzdržavanja kasni, uzdržavana osoba može poduzeti građanske i kaznene mjere izvršenja.

Građanske mjere izvršenja

Rasprava prije izvršenja

U slučaju uzdržavanja djeteta utvrđenog u postupku za izvršenje uzdržavanja ili postupku za uređivanje roditeljske odgovornosti, uzdržavana osoba ima zakonsku mogućnost rasprave prije izvršenja.

Korisnik uzdržavanja djeteta može zatražiti raspravu prije izvršenja kako je utvrđeno u članku 48. Općeg pravilnika o postupku u području građanskog skrbništva (*Regime Geral do Processo Tutelar Cível*) ako vrijede sljedeće okolnosti: neplaćanje ili kašnjenje u plaćanju uzdržavanja; obveznik uzdržavanja ima redovite prihode od poslodavca, mirovine, provizija, subvencija, postotaka, naknada, bonusa, doprinosa ili slične prihode.

Zahtjev se spaja s postupkom za uređivanje ostvarivanja roditeljske odgovornosti ili s postupkom za utvrđivanje uzdržavanja djeteta koji se rješavaju na sudu. Obveznika uzdržavanja obavješćuje se o tome da mora platiti uzdržavanje u roku od deset dana od datuma dospelja. Ako obveznik uzdržavanja ne priloži dokument s dokazom o plaćanju, naknade za uzdržavanje oduzimaju se svakog mjeseca od njegove plaće, nadnica, mirovine, subvencija ili drugog prihoda koji prima. U tu svrhu, tijela odgovorna za plaćanje bit će obaviještena o tome da obrade mjesečni odbitak i uplate ga izravno na bankovni račun koji je navela uzdržavana osoba. Iznosima koji se oduzimaju obuhvaćene su i naknade za uzdržavanje koje će tek dospjeti.

Nakon obavijesti sve osobe ili tijela koji su odgovorni za obradu ili plaćanje prethodno navedenog prihoda preuzimaju ulogu odobrenih platitelja iznosa koji se oduzimaju kao naknada za uzdržavanje. Ako ne oduzmu dogovoreni iznos, protiv njih će se pokrenuti postupak izvršenja kao dio postupka koji je u tijeku.

Oduzetim iznosima nije obuhvaćen iznos uzdržavanja koji je nastao prije nego što je obveznik uzdržavanja obaviješten o obvezi uplate. Međutim, obuhvaćene su naknade za uzdržavanje koje će tek dospjeti. Za podmirivanje iznosa uzdržavanja nastalog prije obavijesti iz te rasprave, uzdržavana osoba morat će pokrenuti postupak izvršenja. Prema tome, kad se uzdržavanje duguje maloljetnicima, uzdržavana osoba može istodobno pokrenuti raspravu prije izvršenja (za plaćanje iznosa koji će postati dospjeli) i posebni postupak za izvršenje uzdržavanja (za plaćanje neplaćenih iznosa).

Nije nužno održati raspravu prije izvršenja prije pokretanja samog izvršenja. Ona je samo alternativa izvršenju. Prigovor nije dopušten, ali uzdržavana osoba ima na raspolaganju manje mogućnosti nego u postupku izvršenja jer može tražiti samo odbitak od plaće, nadnica, mirovine, subvencija ili sličnog periodičnog prihoda (ne može tražiti oduzimanje imovine, novca na bankovnom računu ili kreditnih prava).

Ako se uzdržavanje duguje maloljetnicima, uzdržavana osoba može pokrenuti samo posebni postupak za izvršenje uzdržavanja u skladu sa Zakonom o parničnom postupku. Tako jednim postupkom može naplatiti cijeli dospjeli iznos ili iznos koji će dospjeti. Tijekom postupka izvršenja uzdržavana osoba može upotrijebiti šira sredstva izvršenja kao što su zapljena i blokada računa. Taj će se postupak opisati u nastavku.

Rasprava zbog neispunjenja obveza

U slučaju uzdržavanja djeteta utvrđenog u okviru postupka za uređivanje roditeljske odgovornosti, zakonom je uzdržavanoj osobi predviđena i mogućnost rasprave zbog neispunjenja obveza, kako je propisano člankom 41. Općeg pravilnika o postupku u području građanskog skrbništva.

Alternativno, uzdržavana osoba može zatražiti raspravu iz članka 48. Općeg pravilnika o postupku u području građanskog skrbništva. Na toj raspravi uzdržavana osoba mora zatražiti od suda da naloži potrebne korake za izvršenje obveze i da osudi osobu koja nije ispunila svoje obveze na plaćanje novčane kazne. Na temelju zahtjeva priloženog postupku, sud poziva roditelje na sastanak ili obavješćuje tuženika da odgovori u roku od pet dana. Roditelji se mogu dogovoriti o izmjeni utvrđenog režima. Ne postignu li dogovor, sudac će donijeti privremenu odluku o zahtjevu i uputiti stranke na mirenje ili specijaliziranu tehničku raspravu. Ako i dalje nije moguće postići dogovor, roditelje se obavješćuje o tome da moraju podnijeti podneske i dokaze. Sljede istraga, rasprava i presuda.

Posebni postupak za izvršenje uzdržavanja

U slučajevima kašnjenja s plaćanjem uzdržavanja, uzdržavana osoba može pokrenuti posebni postupak za izvršenje uzdržavanja u skladu sa Zakonom o parničnom postupku. To se pravilo primjenjuje bez obzira na to duguje li se uzdržavanje djeci ili odraslim osobama i bez obzira na to je li uzdržavanje konačno ili privremeno.

Tijekom posebnog postupka za izvršenje uzdržavanja podnositelj zahtjeva može zatražiti: donošenje odluke o dijelu iznosa, plaća ili mirovina koji treba primiti druga osoba ili zalog prihoda koji pripadaju obvezniku uzdržavanja.

Presuda o iznosu ili oduzimanje odvijaju se odvojeno od zapljene i svrha im je naplata dospjelih iznosa i iznosa koji će dospjeti.

Kada podnositelj zahtjeva traži donošenje presude o iznosima, plaćama ili mirovinama, tijelo odgovorno za njihovo plaćanje ili za isplatu plaća obavješćuje se o tome da mora određeni iznos platiti izravno podnositelju zahtjeva. Iznos određen presudom mora se mjesečno uplaćivati na bankovni račun podnositelja zahtjeva koji u svojem početnom zahtjevu navodi svoj broj računa.

Ako podnositelj zahtjeva traži oduzimanje prihoda, mora navesti na koju se imovinu to odnosi i izvršitelj će odlučiti o oduzimanju imovine koja se smatra dovoljnom za naplatu dospjelog iznosa uzdržavanja i iznosa uzdržavanja koji će tek dospjeti. U tu se svrhu može saslušati tuženik.

Ako se nakon oduzimanja čini da oduzeti iznos nije dovoljan, podnositelj zahtjeva može navesti drugu imovinu. S druge strane, ako se pokaže da je prihod prekomjeran, podnositelj zahtjeva mora vratiti višak tuženiku kada ga primi. Tuženik može zatražiti i ograničenje oduzimanja na dio imovine ili prenošenje na drugu imovinu.

Iznos određen presudom ili iznos oduzetih prihoda trebao bi biti dovoljan za podmirivanje dospjelih plaćanja i zatezних kamata zbog kašnjenja kada to zatraži uzdržavana osoba te plaćanja koja će postati dospjela i automatskih ažuriranja, ako su utvrđena.

Uzdržavana osoba može svejedno zatražiti zapljenu imovine obveznika uzdržavanja. Zapljena se može odnositi na pokretnu i nepokretnu imovinu, bankovnu štednju, kreditna prava, trgovačke subjekte ili dionice.

Ako se zaplijenjena imovina prodaje radi naplate neplaćenih iznosa uzdržavanja, ne treba narediti vraćanje viška obvezniku uzdržavanja, osim ako je plaćanje uzdržavanja koje će tek dospjeti osigurano u iznosu koji sudac smatra primjerenim, osim u slučaju zalogu ili kojega drugog prikladnog jamstva.

Obveznika uzdržavanja treba pozvati na sud tek nakon donošenja odluke ili zapljene ili oduzimanja prihoda. Prigovor obveznika uzdržavanja na izvršenje ili zapljenu ne odgađa izvršenje.

U slučaju zahtjeva za izmjenu ili prekid plaćanja naknada za uzdržavanje dok je u tijeku posebni postupak za izvršenje uzdržavanja, zahtjev za izmjenu ili prekid spaja se s postupkom izvršenja.

Europski nalog za izvršenje

U slučaju nepoštovanja sporazuma o uzdržavanju koji proizlazi iz javne isprave izdane u okviru postupka vođenog pred upravnim tijelima ili isprave koju su izdala takva tijela, u državi članici koju ne obvezuje Haški protokol iz 2007., uzdržavana osoba može se pozvati na Uredbu (EZ) br. 805/2004 od 21. travnja 2004. kojom se uvodi europski nalog za izvršenje (članak 4. stavak 3. točka (b) prethodno navedene uredbe i članak 68. stavak 2. Uredbe (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008.).

Kaznene mjere izvršenja

U članku 250. Kaznenog zakona za zločin povrede obveze uzdržavanja propisana je kazna zatvora u trajanju od mjesec dana do dvije godine ili globa u protivrijednosti do dvije stotine i četrdeset dana, ovisno o postupcima propisanim u tom zakonu.

Kazneni postupak pokreće se pritužbom.

Ako se nakon toga obveza ispuni, sud može u cijelosti ili djelomično ukinuti ili odbaciti neodsluženi dio kazne.

11 Ukratko opišite sva ograničenja provedbe, posebice pravila za zaštitu dužnika i ograničenja ili rokove zastare u svom sustavu provedbe.

U načelu postupku prisilne naplate podliježe imovina dužnika koju je moguće zaplijeniti za naplatu dugovanja u skladu s materijalnim pravom. Zapljena je ograničena na imovinu potrebnu za plaćanje duga i predviđenih troškova izvršenja.

Osim toga, u zakonu su propisana ograničenja u pogledu zapljene i zastara obveza uzdržavanja, što je navedeno u nastavku.

Ograničenja u pogledu zapljene

Određene vrste imovine ne mogu se zaplijeniti ni u kojim okolnostima (imovina koju nikad nije moguće zaplijeniti), neke se mogu zaplijeniti samo u određenim okolnostima (imovina koju relativno nije moguće zaplijeniti), a neke samo djelomično (imovina koju je moguće djelomično zaplijeniti).

Imovina koju nikad nije moguće zaplijeniti

Uz robu izuzetu od zapljene na temelju posebne odredbe, sljedeću imovinu nikada nije moguće zaplijeniti:

neotuđive predmete ili prava

imovinu u vlasništvu države ili drugih javnih pravnih osoba

predmete čije bi oduzimanje bilo neprimjereno ili ne bi imalo gospodarskog smisla jer je njihova tržišna vrijednost preniska

posebne vjerske predmete

grobnice

instrumente i predmete koji su nužni osobama s invaliditetom te namijenjeni liječenju bolesnih osoba.

Imovina koju relativno nije moguće zaplijeniti

Sljedeću imovinu relativno nije moguće zaplijeniti:

osim ako je riječ o zapljenu za naplatu dugovanja sa stvarnim jamstvom, od zapljene je izuzeta imovina države i ostalih javnih pravnih osoba, tijela koja obavljaju javne radove ili imaju koncesije za pružanje javnih usluga ili pravnih osoba s javnim ovlastima koja je posebno dodijeljena u svrhe javnog interesa alati i predmeti obveznika uzdržavanja koji su važni za obavljanje njegova zanimanja ili za stručno usavršavanje isto su tako izuzeti od zapljene, osim ako obveznik uzdržavanja navede da ih je moguće zaplijeniti, ako se izvršenje odnosi na plaćanje njihove kupovne cijene ili trošak njihova popravka ili ako se zapljenjuju kao elementi ugrađeni u komercijalni objekt

imovina koja je nužna za kućanstvo u kući u kojoj živi obveznik uzdržavanja isto je tako izuzeta od zapljene, osim ako se izvršenje odnosi na plaćanje samih predmeta ili na trošak njihova popravka.

Ne može se zaplijeniti gotovina ili novac na bankovnom računu koji su rezultat otplate kredita koji nije moguće zaplijeniti pod istim uvjetima pod kojim je kredit izvorno postojao.

Nakon naplate uzdržavanja primjenjuju se prethodno navedeni propisi o apsolutnoj i relativnoj mogućnosti zapljene.

U načelu, kad je riječ o imovini koja je djelomično zaplijenjena tijekom postupka izvršenja, iznos koji je moguće zaplijeniti viši je nego u slučaju izvršenja koje se temelji na drugim zahtjevima, što će biti objašnjeno u nastavku.

Imovina koja se djelomično može zaplijeniti

Nije moguće zaplijeniti dvije trećine neto plaće, nadnica, periodičnih iznosa koji se primaju kao mirovina ili druga vrsta socijalnih davanja, osiguranje, osiguranje od nesreće, anuitet ili bilo kakvu vrstu plaćanja kojom se obvezniku uzdržavanja osiguravaju sredstva za život.

Gornja granica nemogućnosti zapljene iznosi tri minimalne nacionalne plaće u trenutku svake zapljene, a donja je granica jednaka jednoj minimalnoj nacionalnoj plaći, ako obveznik uzdržavanja nema drugih prihoda. Kada je riječ o dugovanjima za uzdržavanje, ne može se zaplijeniti iznos jednak jednoj punoj nedoprinosnoj mirovini.

Ako se oduzima gotovina ili novac na bankovnom računu, nije moguće zaplijeniti iznos koji je jednak minimalnoj nacionalnoj plaći ili, u slučaju obveza uzdržavanja, iznos jednak jednoj punoj nedoprinosnoj mirovini.

Nemogućnost zapljene propisana za plaće, nadnice ili povremena plaćanja ne može se kombinirati s nemogućnošću zapljene koja je propisana za gotovinu i novac na računu.

U trenutku pisanja ovog informativnog članka, 2019., vrijednost nedoprinosne mirovine iznosi 210,32 EUR, a vrijednost minimalne nacionalne plaće iznosi 600,00 EUR.

U slučaju nepoštovanja pravila o zapljeni, obveznik uzdržavanja može podnijeti prigovor na zapljenu.

Vremenska ograničenja

U portugalskom Zakonu o parničnom postupku propisana je zastara od pet godina za dospjele naknade za uzdržavanje. To znači da pravo na te naknade istječe pet godina nakon njihova dospelosti jer nije iskorišteno. Rok zastare prekida se sudskim pozivom na sudjelovanje u postupku koji se odnosi na plaćanje naknada za uzdržavanje. Obveznik uzdržavanja može se sa svoje strane odreći zastare nakon isteka roka zastare.

U slučaju uzdržavanja djeteta, rok zastare ne počinje teći niti istječe dok dijete nema zastupnika. Čak i ako dijete ima zastupnika, rok zastare ne istječe prije isteka godine dana od datuma kad je dijete postalo punoljetno.

U portugalskom postupovnom građanskom pravu nije propisan rok zastare nakon kojega uzdržavana osoba više ne može pokrenuti postupak izvršenja. Propisane naknade za uzdržavanje stoga mogu podlijegati izvršenju. U tom je slučaju moguće da sud nije službeno upoznat sa zastarom. Da bi zastara postala pravomoćna, na nju se mora pozvati obveznik uzdržavanja koji na osnovu toga može podnijeti prigovor na izvršenje.

Prigovor na zapljenu

Opći je rok za podnošenje prigovora na zapljenu deset dana otkad je obveznik uzdržavanja obaviješten o zapljenu. Opći je rok za podnošenje prigovora na izvršenje dvadeset dana od dostave poziva obvezniku uzdržavanja.

U slučaju posebnog postupka za izvršenje uzdržavanja, poziv se dostavlja obvezniku uzdržavanja tek nakon zapljene, donošenja sudske presude ili oduzimanja prihoda. Uz dostavu poziva, obavješćuje ih se i o tome da je zapljena već izvršena.

U slučaju rasprave prije izvršenja u postupku iz sudske nadležnosti za maloljetnike, obveznika uzdržavanja obavješćuje se prije oduzimanja prihoda, ali nema mogućnosti prigovora. On može dostaviti samo dokument s dokazom o plaćanju.

12 Postoji li organizacija ili nadležno tijelo koje mi može pomoći pri osiguranju uzdržavanja?

Kada je riječ o uzdržavanju djeteta, javni tužitelj ima pravo pokrenuti odgovarajući postupak za utvrđivanje uzdržavanja. Bilo tko može obavijestiti javnog tužitelja o potrebi za utvrđivanjem ili izmjenom uzdržavanja djeteta. Zbog toga javni tužitelj ima savjetodavnu službu na svakom sudu.

13 Mogu li organizacije (državne ili privatne) unaprijed u cijelosti ili djelomično umjesto dužnika isplatiti uzdržavanje?

Da, kad je riječ o uzdržavanju djeteta. Riječ je o Jamstvenom fondu za plaćanje uzdržavanja maloljetnika (*Fundo de Garantia de Alimentos Devidos a Menores* (dalje u tekstu „Fond“)). Fondom upravlja Institut za financijsko upravljanje socijalnim osiguranjem IP (*Instituto de Gestão Financeira da Segurança Social IP*).

Fond je do određene granice odgovoran za osiguravanje plaćanja uzdržavanja maloljetnicima. Plaćanje se vrši na temelju naloga nadležnog suda.

Zahtjevi

Zahtjevi za korištenje jamstvima iz Fonda sljedeći su:

maloljetnik mora imati boravište u Portugalu,

naknade za uzdržavanje moraju se utvrditi sudskom odlukom (odluke matičnog ureda kojima se utvrđuje uzdržavanje u predmetima koji su u njihovoj nadležnosti imaju iste učinke kao sudske odluke),

obveznik uzdržavanja nije ispunio obvezu uzdržavanja,

mora biti pokrenuta rasprava prije izvršenja propisana člankom 48. Općeg pravilnika o postupku u području građanskog skrbništva (u skladu s nacionalnim pravom, podložno razlikama, ovaj zahtjev može se ispuniti podnošenjem zahtjeva na temelju kojeg se pokreće rasprava zbog neispunjenja obveze uzdržavanja u skladu s člankom 41. Općeg pravilnika o postupku u području građanskog skrbništva ili posebni postupak za izvršenje uzdržavanja), maloljetnikova bruto primanja nisu viša od referentne stope za socijalnu pomoć (IAS – *Indexante dos Apoios Sociais*), maloljetnik ne smije dobivati novac od osobe koja o njemu skrbi i čiji je prihod viši od IAS-a (to se događa kad je prihod po članu kućanstva u maloljetnikovu kućanstvu niži od IAS-a).

U trenutku ažuriranja ovog informativnog članka, 2020., vrijednost IAS-a iznosila je 438,81 EUR. Iznos IAS-a u načelu se ažurira na godišnjoj osnovi.

Primjenjivi iznos IAS-a uvijek treba provjeriti u primjenjivom nacionalnom zakonodavstvu.

Ograničenja plaćanja

Ako su ispunjeni navedeni zahtjevi, država jamči mjesečne naknade za uzdržavanje do granice navedene u nastavku.

Mjesečne naknade za uzdržavanje svakog obveznika uzdržavanja ne smiju biti više od jednog IAS-a, bez obzira na broj maloljetne djece.

Do te granice iznos naknada koje će jamčiti fond mora utvrditi sud. Kad utvrđuje tu vrijednost, sud uzima u obzir ekonomsku sposobnost kućanstva, utvrđeni iznos uzdržavanja i djetetove posebne potrebe.

Fond ne jamči dospjela plaćanja. Plaćanja koja jamči Fond dospijevaju prvi dan mjeseca nakon mjeseca u kojem je sudskom odlukom utvrđena zajamčena vrijednost.

Plaćanje je zajamčeno dok obveznik uzdržavanja ne počne učinkovito ispunjavati svoju obvezu.

Plaćanja iz Fonda prestaju kada dijete postane punoljetno.

Djeca smještena u javnu ili privatnu neprofitnu socijalnu ustanovu koju financira država, pravne osobe uređene javnim pravom, privatnim pravom ili s javnim ovlastima, obrazovne centre ili pritvorne centre nemaju pravo na uzdržavanje iz Fonda.

Obrada

Zahtjevi za utvrđivanje iznosa koji se plaća iz Fonda moraju se podnijeti sudu tijekom postupka koji je pokrenut zbog neispunjenja obveze. Za podnošenje zahtjeva odgovorni su javni tužitelj ili uzdržavana osoba.

Sudac naređuje istragu na temelju maloljetnikovih potreba i zatim donosi odluku kojom utvrđuje iznos plaćanja iz Fonda u prethodno navedenim granicama. Ako je isplata uzdržavanja žurna, sudac može odrediti plaćanje privremenog uzdržavanja iz Fonda do donošenja konačne odluke.

Uzdržavana osoba mora svake godine dokazati da još ispunjuje zahtjeve za isplatu iz Fonda jer će u protivnom ta isplata prestati.

Pravni zastupnik djeteta ili osoba kojoj je povjereno skrbništvo nad djetetom dužni su obavijestiti sud ili Fond o promjenama ili prestanku situacije neispunjenja obveza ili djetetove situacije.

Fond nasljeđuje djetetova prava do iznosa koji je isplatio u svrhe traženja povrata od obveznika uzdržavanja.

14 Ako se nalazim u ovoj državi članici, a dužnik ima prebivalište u drugoj državi:

14.1 Mogu li dobiti pomoć nadležnog tijela ili privatne organizacije u toj državi članici?

Ako je uzdržavana osoba u Portugalu i želi ostvariti plaćanje uzdržavanja u drugoj državi članici Europske unije, mora podnijeti molbu Glavnoj upravi za pravosuđe (*Direcção Geral da Administração da Justiça*), koja je javno tijelo i dio Ministarstva pravosuđa. U nacionalnom zakonodavstvu nije predviđena intervencija privatne organizacije u tu svrhu.

Glavna uprava za pravosuđe središnje je portugalsko državno tijelo za primjenu Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (dalje u tekstu „Uredba“). Tom je uredbom omogućena prekogranična naplata tražbina za uzdržavanje. Uredba se primjenjuje na odluke donesene u državama članicama Europske unije (dalje u tekstu „države članice“) i na odluke donesene u državama koje nisu članice Europske unije (dalje u tekstu „treće zemlje“). Ne primjenjuje se samo na odluke o uzdržavanju donesene nakon stupanja Uredbe na snagu 18. lipnja 2011., nego i na odluke donesene prije tog datuma. Njome je obuhvaćena naplata dospjelih plaćanja i plaćanja koja će tek dospjeti, automatskih ažuriranja utvrđenih odlukom i zatezних kamata. U skladu s Uredbom može se naplatiti uzdržavanje utvrđeno odlukom suda ili nekog drugog nadležnog tijela.

Molba za naplatu tražbina za uzdržavanje u drugoj državi članici podnosi se Glavnoj upravi za pravosuđe popunjavanjem i prilaganjem odgovarajućih obrazaca iz priloga Uredbi. Podnositelj mora uz obrasce priložiti određene dokumente i informacije koji mogu, ovisno o slučaju, biti: potvrda o presudi ili odluci kojom je utvrđen konačan iznos uzdržavanja te obavijest da je odluka/presuda postala pravomoćna i da protiv nje nije moguća žalba, koja treba biti na obrascu iz Priloga I. Uredbi; dokument iz kojeg je vidljivo da mu je dodijeljena pravna pomoć ili da ispunjava uvjete za pravnu pomoć ili besplatan postupak; bankovni podaci za uplatu naplaćenih iznosa; rodni listovi maloljetne djece; potvrda o školovanju punoljetne djece; punomoć dana središnjem tijelu; popis dugovanja.

Obrazac ili obrasce koje treba popuniti te dokumenti i informacije koje prilaže uzdržavana osoba nalaze se u uputama koje se može dobiti od Glavne uprave za pravosudnu administraciju. Podaci za kontakt tog tijela navedeni su u odgovoru na pitanje *Em caso afirmativo, como posso contactar essa autoridade ou organização privada?*

Vrsta postupka koji se može tražiti od Glavne uprave za pravosuđe obuhvaćena je odgovorom na pitanje: *Em caso afirmativo, como posso contactar essa autoridade ou organização privada e que tipo de ajuda posso obter?*

14.2 Ako da, kako se mogu obratiti tom nadležnom tijelu ili privatnoj organizaciji?

Podaci za kontakt središnjeg portugalskog tijela:

Glavna uprava za pravosuđe,

Av. D. João II, 1.08.01 D/E

1990-097 LISABON – PORTUGAL

Tel.: (351) 21 790 65 00

Faks: (351) 211545100/60

E-pošta: correio.dsycji@dgaj.mj.pt

Internetske stranice: <http://www.dgaj.mj.pt/>

Jezici: portugalski, španjolski, francuski i engleski.

15 Ako se nalazim u drugoj državi, a dužnik se nalazi u toj državi članici:

15.1 Mogu li izravno uputiti zahtjev takvom nadležnom tijelu ili privatnoj organizaciji u toj državi članici?

U okviru uloge središnjeg tijela u skladu s prethodno navedenom Uredbom Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008., Glavna uprava za pravosuđe pružit će nužnu potporu opisanu u odgovoru na pitanje *Se eu me encontrar neste Estado-Membro e o devedor residir noutra país: posso obter ajuda de uma autoridade ou organização privada neste Estado-Membro?*

Ako se uzdržavana osoba nalazi u drugoj državi članici i želi zatražiti primjenu jednog od postupaka iz Uredbe, treba podnijeti molbu središnjem tijelu koje je imenovala država članica u kojoj se nalazi. Središnje tijelo zatim prosljeđuje zahtjev portugalskom središnjem tijelu, koje je odgovorno prosljediti ga odgovarajućem nadležnom nacionalnom sudu.

15.2 Ako mogu, kako se mogu obratiti tom nadležnom tijelu ili privatnoj organizaciji i kakvu vrstu pomoći mogu primiti?

Ako se podnositelj zahtjeva nalazi u drugoj državi članici, trebao bi se moći obratiti Glavnoj upravi za pravosuđe putem središnjeg tijela države članice u kojoj se nalazi.

Dostupne vrste pomoći navedene su u nastavku.

U Uredbi su propisana tri različita skupa pravila za naplatu uzdržavanja utvrđenog odlukom donesenom u drugoj državi članici:

i. pravila koja se primjenjuju na odluke donesene u državi članici koju obvezuje Haški protokol iz 2007. (kao u slučaju Portugala);

ii. pravila koja se primjenjuju na odluke donesene u državi članici koju ne obvezuje Haški protokol iz 2007.;

iii. pravila koja se primjenjuju na odluke donesene u svim državama članicama.

Za odluke utvrđene u odjeljku iz točke i. vrijedi sljedeće:

priznaju se u zamoljenoj državi članici bez mogućnosti prigovora

na njih se može primijeniti ukidanje egzekviture neposredno su izvršive u zamoljenoj državi članici

omogućuju uzdržavanoj osobi da pokrene zaštitne mjere propisane u zakonodavstvu zamoljene države članice.

Za odluke utvrđene u odjeljku iz točke ii. vrijedi sljedeće:

priznaju se u zamoljenoj državi članici, osim ako postoji osnova za odbijanje priznanja kako je propisana u Uredbi

ako su izvršive u državi članici podrijetla, uzdržavana osoba može zatražiti da sud ili nadležno tijelo zamoljene države članice priznaju izvršivost odluke u

skladu s postupkom propisanim u Uredbi

priznanje izvršivosti može se odnositi samo na dio odluke.

Za odluke utvrđene u odjeljku iz točke iii. vrijedi sljedeće:

mogu biti privremeno izvršive ako država članica podrijetla izjavi da žalba protiv odluke neće imati odgovorni učinak

ako se uzdržavana osoba pozove na odluku u zamoljenoj državi članici, mora dokazati izvornost te odluke popunjavanjem obrazaca i ispunjavanjem zahtjeva propisanih u Uredbi

ako je nužno, uzdržavana osoba mora odluci priložiti prijevod

izvršenje presude provodi se u skladu sa zakonodavstvom zamoljene države članice

presuda ni pod kojim uvjetima ne podliježe preispitivanju u pogledu merituma u zamoljenoj državi članici

troškovi primjene Uredbe nemaju prednost pred naplatom dospjelog uzdržavanja.

U članku 56. Uredbe utvrđeni su postupci koji su dostupni uzdržavanim osobama. U nekim slučajevima tim postupcima nisu obuhvaćene samo odluke u državama članicama nego i trećim zemljama.

Uzdržavana osoba može:

zatražiti od države članice priznanje i proglašenje izvršivosti odluke donesene u drugoj državi

pokrenuti postupak za utvrđivanje uzdržavanja u zamoljenoj državi članici

spojiti taj postupak s postupkom za utvrđivanje roditeljstva

pokrenuti postupak za utvrđivanje uzdržavanja u zamoljenoj državi članici kada se pokaže nemogućim ostvariti priznanje ili izvršenje presude donesene u drugoj državi članici

zatražiti izmjenu odluke donesene u zamoljenoj državi članici

zatražiti izmjenu odluke donesene u državi koja nije zamoljena država članica.

Na te postupke primjenjuje se zakon i propisi o nadležnosti zamoljene države članice, osim ako u Uredbi nisu propisana drukčija rješenja. U takvim slučajevima uzdržavanoj osobi pomaže i predstavlja je središnje tijelo ili neko drugo javno tijelo, tijelo ili osoba koje je imenovala zamoljena država članica.

16 Obvezuje li tu državu članicu Haški protokol iz 2007.?

Da, Portugal obvezuje Haški protokol iz 2007. Stoga se na presude u postupcima povezanim s uzdržavanjem donesene u Portugalu primjenjuju sljedeće odredbe Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008.: članci 8. i 13. te od 17. do 22.

17 Ako državu članicu ne obvezuje Haški protokol iz 2007., koji će se zakon primjenjivati na zahtjev za uzdržavanje prema pravilima međunarodnog privatnog prava? Koja su odgovarajuća pravila međunarodnog privatnog prava?

Ovo je pitanje bespredmetno zbog pozitivnog odgovora na prethodno pitanje.

18 Koja su pravila za pristup pravosuđu u prekograničnim slučajevima unutar EU-a u skladu sa strukturom poglavlja V. Uredbe o uzdržavanju?

U portugalskom nacionalnom zakonodavstvu postoje propisi o pravnoj pomoći koji su jednaki onima utvrđenima u poglavlju V. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008.

Sljedeće fizičke osobe imaju pravo na pravnu pomoć ako mogu dokazati da su u nepovoljnom ekonomskom položaju:

portugalski državljani i građani Europske unije

stranci i osobe bez državljanstva s valjanom dozvolom boravka u državi članici Europske unije

stranci bez valjane dozvole boravka u državi članici Europske unije – ako se zakonima njihovih država podrijetla isto pravo dalje portugalskim državljanima osobe kojima je domicil ili uobičajeno boravište u državi članici Europske unije koja nije država članica u kojoj će se voditi postupak (prekogranični sporovi).

U nacionalnom zakonodavstvu propisana je primjena sljedećih kriterija za ocjenjivanje nepovoljnog ekonomskog položaja fizičkih osoba:

Podnositelji zahtjeva čiji je relevantni prihod kućanstva u svrhu pravne pomoći jednak ili manji od tri četvrtine referentne stope za socijalnu pomoć ne mogu snositi nikakav iznos troškova postupka te bi im trebalo imenovati izvršitelja i pružiti besplatnu pravnu pomoć (referentna stopa za socijalnu pomoć 2020. iznosila je 438,81 EUR).

Podnositelji zahtjeva čiji je relevantni prihod kućanstva u svrhu pravne pomoći veći od tri četvrtine i jednak ili manje od dva i pol puta veći od referentne stope socijalne pomoći mogu snositi troškove pravnog savjetovanja za koje se unaprijed plaća naknada, ali ne mogu odmah snositi troškove postupka i stoga dobivaju pravnu pomoć u obliku obročnog plaćanja te imenovanja izvršitelja.

Ne smatra se da su u nepovoljnom ekonomskom položaju podnositelji zahtjeva čiji je relevantni prihod kućanstva u svrhu pravne pomoći više od dva i pol puta veći od referentne stope za socijalnu pomoć.

Relevantni prihod u svrhu pravne pomoći iznos je koji je rezultat razlike između vrijednosti potpunog neto prihoda kućanstva i vrijednosti relevantnog umanjenja za pravnu pomoć (kriteriji za izračun tih vrijednosti propisani su zakonom).

Smatra se da su osobe koje žive u istom kućanstvu kao podnositelj zahtjeva za pravnu pomoć dio istog kućanstva.

Ako podnositelj ili bilo koji drugi član njegova kućanstva ima novac na bankovnim računima i vrijednosnice kojima se trguje na uređenom tržištu čiji je iznos više od 24 puta veći od referentne stope za socijalnu pomoć, smatra se da podnositelj nije u nepovoljnom ekonomskom položaju, bez obzira na vrijednost relevantnog prihoda kućanstva u svrhu pravne pomoći.

Iznimno i ako postoji opravdan razlog, podnositelj zahtjeva može zatražiti da se pri ocjenjivanju nepovoljnog ekonomskog položaja uzme u obzir samo njegov prihod, imovina i tekući troškovi ili prihod, imovina ili troškovi određenih drugih članova njegova kućanstva.

U slučaju spora s jednim članom kućanstva ili više njih, pri ocjenjivanju nepovoljnog ekonomskog položaja uzimaju se u obzir samo prihod, imovina i tekući troškovi podnositelja zahtjeva ili podnositelja i određenih drugih članova kućanstva, ako to zatraži podnositelj zahtjeva.

Ako u određenom slučaju voditelj službe socijalne sigurnosti odgovoran za donošenje odluke o dodjeli pravne pomoći shvati da bi primjena kriterija iz prethodnih odlomaka prouzročila očito uskraćivanje pristupa pravu i sudovima, on može u obrazloženom rješenju donijeti drukčiju odluku od one koja bi proizašla iz primjene prethodno navedenih kriterija.

Zahvaljujući pravnoj pomoći stranka se može savjetovati s odvjetnikom kako bi dobila tehničke informacije o određenom sporu prije pokretanja ili osporavanja sudskog postupka.

S druge strane, pravna pomoć može se pružati u sljedećim oblicima:

oslobođenje od sudskih pristojbi i ostalih troškova postupka

obročno plaćanje sudskih pristojbi i ostalih troškova postupka

imenovanje pravnog zastupnika i plaćanje njegovih naknada

imenovanje pravnog zastupnika i obročno plaćanje njegovih naknada

imenovanje izvršitelja za provedbu mjera izvršenja (primjerice zapljene).

Pravnom pomoći obuhvaćeni su posebni troškovi koji su posljedica prekogranične prirode spora.

Stoga ako državljanin druge države članice podnese molbu za pravnu pomoć u postupku za koji su nadležni portugalski sudovi, pravna pomoć uključuje troškove prijevoda, tumačenja i putne troškove osoba koje će doći na raspravu kad je njihovo pojavljivanje pred sudom obvezno i/ili ako sud smatra da inače neće biti saslušani.

Ako molbu za pravnu pomoć podnese portugalski državljanin radi pokretanja postupka za koji su nadležni sudovi u drugoj državi članici, pravna pomoć obuhvaća potporu prije parnice do pokretanja postupka u drugoj državi članici te troškove prevođenja zahtjeva i ostalih dokumenata.

Ako je primatelj pravne pomoći neuspješan u postupku, sustav za povrat predujmova i troškova koje je platila stranka koja je uspjela u postupku isti je za sve navedene kategorije pojedinačnih korisnika, bez diskriminacije.

Međutim, u nacionalnom pravu postoje propisi kojima se pruža manje opsežna pravna pomoć od one predviđene u poglavlju V. Uredbe i stoga se moraju njome dopuniti.

Maloljetnici su u Portugalu oslobođeni plaćanja pristojbi ako ih zastupa javni tužitelj ili odvjetnik kojeg je imenovao sud.

Maloljetnici ili njihovi pravni zastupnici oslobođeni su i plaćanja troškova u žalbenim postupcima protiv odluka koje se odnose na primjenu, izmjenu ili prekid uzdržavanja koje su donesene u postupcima iz sudske nadležnosti za maloljetnike.

Stranke u postupcima iz sudske nadležnosti za maloljetnike i postupcima povezanim sa statusom osobe oslobođene su plaćanja sudskih pristojbi unaprijed. U skladu s nacionalnim zakonodavstvom, osoba postaje punoljetna kada navrší 18 godina.

Međutim, plaćanje sudskih pristojbi unaprijed ne može se tražiti u postupcima koji se pokreću na portugalskim sudovima na koje se primjenjuje Uredba. To je slučaj kada se postupci odnose na djecu ili odrasle osobe, bez obzira na vrstu postupka i bez obzira na to preklapa li se zahtjev za uzdržavanje sa zahtjevom povezanim sa statusom osobe (članak 44. Uredbe).

U takvim postupcima, ako podnositelj zahtjeva nema pravo na pravnu pomoć ili na besplatan postupak, sudska se pristojba može zahtijevati samo na kraju.

Osim toga, postupci iz članka 56. Uredbe koji se odnose na obvezu roditelja da osiguraju uzdržavanje za dijete mlađe od 21 godine (članak 46. Uredbe) trebali bi biti potpuno besplatni.

Navedene se odredbe Uredbe izravno primjenjuju i njima se proširuje opseg pravne pomoći propisane nacionalnim zakonodavstvom.

19 Koje je mjere donijela ova država članica kako bi osigurala funkcioniranje aktivnosti opisanih u članku 51. Uredbe o uzdržavanju?

U skladu s navedenim člankom 51. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008., Glavna uprava za pravosuđe, kao portugalsko središnje tijelo, pruža pomoć u postupcima propisanim u Uredbi i u tu će svrhu poduzeti sve primjerene mjere.

Njezine su odgovornosti sljedeće:

slanje i primanje takvih zahtjeva

pokretanje ili olakšavanje pokretanja postupaka pred nadležnim sudom

prema potrebi, pružanje ili olakšavanje pružanja pravne pomoći

pomoć u pronalaženju obveznika uzdržavanja

pomoć u prikupljanju relevantnih informacija o prihodu i imovini obveznika uzdržavanja

poticanje pronalaženja prijateljskih rješenja u svrhu dobrovoljnog plaćanja uzdržavanja posredovanjem, mirenjem ili sličnim postupcima

olakšavanje redovitog izvršenja odluka o uzdržavanju, uključujući moguće zaostatke isplata

olakšavanje naplate i brzog prijenosa naknada za uzdržavanje

olakšavanje pribavljanja pisanih ili ostalih dokaza

pružanje pomoći pri utvrđivanju roditeljstva ako je to potrebno za naplatu tražbina za uzdržavanje

pokretanje postupka ili olakšavanje pokretanja postupka radi ostvarenja potrebnih privremenih mjera čija je svrha osigurati ishod neriješenog zahtjeva za uzdržavanje

olakšavanje dostave pismena.

Kako bi ostvarila te ciljeve, portugalska država, a posebno Glavna uprava za pravosuđe kao središnje tijelo, donijela je sljedeće mjere:

povisila je broj pravnikâ i administrativnog osoblja za primanje i prenošenje molbi sastavljenih u skladu s Uredbom

sada je na raspolaganju i obiteljski izmiritelj

uspostavila je na svojim internetskim stranicama odjeljak posvećen isključivo međunarodnoj pravosudnoj suradnji u građanskim i trgovačkim stvarima u

kojemu se mogu pronaći informacije o obvezama uzdržavanja, upute o dokumentima i obrascima potrebnima za pokretanje postupaka propisanih u Uredbi te

upute za popunjavanje standardnog obrasca u kojemu se navodi iznos neplaćenih iznosa

na zahtjev prosljeđuje molbu za pravnu pomoć nadležnim tijelima

prosljeđuje molbe nadležnim nacionalnim sudovima

prevodi dokumente potrebne za obradu zahtjeva kada je Portugal zamoljena država

traži informacije i dokaze od nacionalne policije, administrativnih i poreznih tijela te tijela za imigraciju i kontrolu granica o tome gdje se obveznik uzdržavanja

nalazi i o njegovoj imovini

kad je riječ o mirenju, kad je obveznik uzdržavanja pozvan pojaviti se pred središnjim tijelom ili stupiti u kontakt s njim, ono ga mora upoznati s molbama za

utvrđivanje, izmjenu ili naplatu uzdržavanja i sa svim mogućim scenarijima, posebno onima koji su najkorisniji za obje stranke, u cilju poticanja dobrovoljnog plaćanja.

Napomena

Informacije iz ovog informativnog članka nisu obvezujuće za kontaktnu točku, sudove, druge subjekte ni tijela. Potrebno je pročitati i važeće pravne tekstove.

Ove informacije podliježu redovitom ažuriranju i razvoju tumačenja sudske prakse.

Ova je internetska stranica dio portala [Vaša Europa](#).

Važno nam je vaše [mišljenje](#) o korisnosti pruženih informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Posljednji put ažurirano: 20/07/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.